

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA UZLAŞTIRMA VE UZLAŞTIRMA EĞİTİMİ

RECONCILIATION IN CRIMINAL PROCEDURE LAW AND RECONCILIATION TRAINING

A. Uğur ERİŞ*

Özet: Uzlaştırma kökleri Onarıcı Adalet anlayışına dayanan Anglo-Amerikan menşeli bir kurumdur. İlk uygulamaları 1970'li yıllarda Kanada ve Amerika'da görülmüştür. Uzlaştırma klasik ceza adalet sisteminden farklıdır. Ceza Muhakemesinin tarafları arasında olumlu ilişkiler kurarak, mağdur veya suçtan zarar görenin tazmini, şüpheli veya sanığın hatasını telafi etmesi ve aynı zamanda ıslahî suretiyle toplumsal dayanışmanın sağlanmasına dayanan bir kurumdur.

Uzlaştırma Türk hukuk sistemine 1.6.2005 tarihinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile dâhil olmuştur. Amacı mağdur veya suçtan zarar görenin zararının karşılanması, şüpheli veya sanığın ıslahî suretiyle toplumsal barışın sağlanmasıdır. Ayrıca adli makamların iş yükünü hafifletmek gibi önemli bir işlevi de bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzlaştırma, Uzlaşma, Sanık, Şüpheli, Mağdur

Abstract: Reconciliation is an Anglo-American originated entity based on reparative Justice Agreement. The first applications were seen in Canada and America in 1970s. Reconciliation is different from conventional criminal justice system. Affirmative relations between Criminal Procedure parties are established and is an entity based on providing social solidarity by means of indemnification of the victim or person incurred damage due to crime, compensation of fault of the suspect or accused and also rehabilitation at the same time.

Reconciliation was incorporated into Turkish Law System on 1.6.2005 by Turkish Criminal Law numbered 5237 and criminal Procedure law numbered 5271. The purpose is to indemnify the victim or person incurred damage due to crime, rehabilitation of the suspect or accused so as to ensure social peace. It also has a significant function of mitigating work load of judicial authorities.

Keywords: Reconciliation, Conciliation, Acused, Suspect, Victim

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, aliugureris@cankaya.edu.tr

GİRİŞ

Uzlaştırma kurumu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ile Türk hukuk sistemine dâhil olmuştur. TCK'nun uzlaşma ile ilgili ilk metninde 6.11.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun'la değişiklik yapılmıştır. Ayrıca 26.7.2007 tarihli Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik kabul edilmiştir.

Bu değişiklik sonucunda uzlaştırma kurumu TCK metninden çıkarılmış ve CMK'nın 253, 254 ve 255. maddelerinde yeniden düzenlenerek kapsamı genişletilmiştir. Ayrıca 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) 24. Maddesi, 5560 sayılı Kanun'un 41. maddesi ile değiştirilerek CMK'nın uzlaştırmaya ilişkin hükümlerinin suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanması sağlanmıştır.

2016 tarih ve 6763 sayılı Kanun'la CMK m. 253 ve 254'de yapılan değişiklikle uzlaştırma kurumunun kapsamı daha da genişletilmiştir. Ayrıca Adalet Bakanlığınca CMK m. 253/25'e dayanılarak çıkarılan Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği (Yön.) 5 Ağustos 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve 2007 tarihli bir önceki yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olan uzlaştırma, mağdur ve fail tarafların çözüm sürecine etkili şekilde katıldığı yararlı bir kurumdur.

Uzlaştırma ceza uyuşmazlığının çözüm sürecini hızlandırma, muhakeme giderlerini azaltma gibi amaçlara da hizmet etmektedir.

Ceza Muhakemesi Hukukunda UZLAŞTIRMA ve UZLAŞTIRMA EĞİTİMİ başlıklı çalışmamızda ilkin genel olarak uzlaştırma kurum hakkında bilgiler sunulmuştur. Bu kapsamda uzlaştırma kavramı ve onun temeli olan Onarıcı Adalet Teorisi, uzlaştırmanın hukuki niteliği, benzer kurumlardan farkları işlenmiştir. İkinci kısımda Uzlaştırmaya ilişkin ilkeler, uzlaştırmanın genel kuralları açıklanmıştır. Daha sonra üçüncü kısımda Uzlaştırmanın Koşulları ve dördüncü kısımda Uzlaştırma Eğitimi üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın sonuç kısmında ise konuya ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Uzlaştırma Usulü ise kapsamına genişliği dolayısıyla ayrı bir inceleme konusu olarak düşünülüp üzerinde durulmamıştır.

I. GENEL OLARAK UZLAŞTIRMA KURUMU

A. UZLAŞTIRMA KAVRAMI

Ceza Muhakemesi Hukukunda uyuşmazlığın alternatif bir çözüm yolu olan uzlaştırma, tarafların bir edim karşılığında anlaşarak muhakemeyi sona erdirmeleridir. Yani ceza muhakemesinin taraflarından fail açısından ceza soruşturmasını/kovuşturmasını bitirmeleri, karşılığında da mağdur veya suçtan zarar göreni tatmin etmek suretiyle bir uzlaşma sağlanması söz konusudur.

Uzlaştırma birbirinden farklı şekilde tanımlanan bir terim olmakla birlikte, bu tanımlarda iki temel unsurun bulunduğu ileri sürülmektedir. Bu unsurlardan birincisi tarafsız üçüncü bir kişinin uyuşmazlığın çözümüne yardımcı olması, ikincisi ise bu kişinin çözüm için tarafları zorlayamamasıdır.¹ Buna göre uzlaştırmanın “tarafsız bir kişinin (uzlaştırıcı) yardımıyla güvenli ve denetimli bir ortamda mağdur ile failin karşılıklı kabul edilebilir bir çözüm bulabilmek amacıyla bir araya gelmesine imkân sağlayan bir süreç” olarak tanımlanabilir.²

Doktrinde CMK m. 253 vd.’da düzenlenen kurumun adının “uzlaşma” mı yoksa “uzlaştırma” mı olması gerektiği konusunda değişik görüşler göze çarpmaktadır.³

Ceza Muhakemesi Kanunu’nun yürürlüğe girdiği ilk metninde ve 5560 sayılı Kanun’la yapılan değişiklik sonrasında kurumun adı “Uzlaşma iken”, 6763 sayılı Kanun’la “Uzlaştırma” olarak değiştirilmiş ve CMK m. 253’ün başlığı “Uzlaştırma” olarak düzenlenmiştir. Madde

¹ Ekrem Çetintürk, “Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 101.

² Çetintürk, age., s. 102.

³ Uzlaşma kavramını kullanan yazarlar olduğu gibi, örneğin Hasan Tahsin Gökcan, Seydi Kaymaz, Uzlaşma ve Ön Ödeme, 2. Baskı, Ankara 2007, Ali İhsan İpek/Engin Parlak: İctihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma, Adalet Yayınevi, Ankara 2009; Ahmet Sezer, Öğreti ve Uygulamada Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010; Cengiz Apaydın, Ceza Hukukunda Uzlaşma ve Uzlaştırıcılar İçin Ceza Hukuku, 1. Baskı, İst. Eylül 2017, Acar Matbaacılık, Uzlaştırma kavramını tercih eden yazarlar için bkz. Mustafa Özbek, Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma, AÜHFD., 2005, C.54, S.3., Çetintürk, age.

254'ün başlığı da uzlaştırma olarak düzenlenmesine karşın, m. 255'in başlığı uzlaşma olarak bırakılmıştır. Bu konuda terim birliğinin kanunda bile tam sağlanamadığı görülmektedir.

Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin (Yön.), tanımlar başlıklı 4. maddesinin (j) bendinde Uzlaşma: "Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin kanun ve bu yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak anlaşmış olmalarını" ifade eder denilmektedir. Yönetmeliğin 4. maddesinin (k) bendinde de uzlaştırma kavramı tanımlanmıştır. Bu hükme göre uzlaştırma; "Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur, suçtan zarar gören veya kanuni temsilcisinin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaşdırılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini ifade eder."

B. UZLAŞTIRMA KURUMUNUN TEORİK TEMELİ OLARAK "ONARICI ADALET TEORİSİ"

Uzlaştırma kurumunun temelinde "Onarıcı adalet düşüncesi" yatmaktadır. Onarıcı adalet düşüncesi ceza adaletini gerçekleştirme- nin bir olanağı ya da yolu olarak uzun zamandır tartışılmaktadır. Pek çok ülkede farklı şekilde de olsa, onarıcı adalet cezai uyuşmazlıkların giderilmesinde bir yöntem olarak benimsenmektedir.⁴

Onarıcı adalet, cezalandırıcı adalet karşısında yeni bir bakış açısı önermektedir. Bu anlayışın çıkış noktası; suçun salt cezai yaptırım içeren bir kanun hükmünün ihlali olmayıp, bir haksızlık olduğunun kabulüne dayanmaktadır. Dolayısıyla suç esas olarak fail ve mağdur arasında gerçekleşen bir eylemdir. Ancak suçun asıl mağduru suçtan doğrudan etkilenen kişiler ve toplumdur.⁵

"Suçtan doğan zararın giderilmesine odaklanan, failin cezalandırılmasından ziyade, suç teşkil eden fiilin sorumluluğunu üstlenmesini sağlamayı ve topluma yeniden kazandırılmasını; mağdurun ceza ada-

⁴ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan A. Yavuz, "Onarıcı Adalet ve Uzlaştırma Kurumu Bağlamında Ceza Adalet Sisteminde Mağdurun Konumu" *TAAD*, Yıl 6, Sayı 23, (Ekim 2015) s. 85 vd. Çetintürk, age., s. 7-100, Burcu Yeşiladalı, "Onarıcı Adalet: Yeni Bir Yaklaşım" *Onarıcı Adalet, Mağdur-Fail Arabuluculuğu ve Uzlaşma Uygulamaları, Türkiye ve Avrupa Bakışı*, Ankara 2008.

⁵ Yavuz, age., s. 94.

leti sürecine aktif katılımını ve bu suretle bozulan toplumsal barışın ve düzenin yeniden sağlanmasını amaçlayan uygulamaların tümü”⁶ olarak tanımlanması olanaklı olan onarıcı adalet (restorative Justice) kavramı özellikle Kanada, ABD, İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya’da oldukça yaygın olarak kullanılan Anglo-Sakson menşeli bir kavramdır.⁷

Onarıcı adalete göre suç olgusuna karşı mağdur merkezli, geçmiş yerine geleceğe yönelik uyuşmazlığı çözmeyi amaçlayan bir yaklaşım sunulmalı ve suça verilecek tepki zarar vermektan çok düzeltici, eğitici, affedici sorumluluk yükleyici, toplumsal katılımı ve diyalogu teşvik edici olmalıdır.⁸

Onarıcı adalet yaklaşımı suç failinin yol açtığı kayıplar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Suçtan doğan zararın giderilmesi ve tatmini amaçlanmaktadır. Mağdur eksenli bir ceza adaleti mekanizması mevcuttur. Onarıcı adalette temel beklenti, suçlunun davranışlarının sonucunu anlaması, davranışlarının yanlış sonuçlarını gidermek için gereğini yapmaya hazır olmasıdır.⁹ Onarıcı adalet bu mekanizmaların aracılığıyla mağdurların zararı onarmaya failerin toplumsal hayata yeniden uyum sağlamalarına yardım etmeye çalışmaktadır.¹⁰

Onarıcı Adalet Hakkında Birleşmiş Milletler Çalışma Topluluğu tarafından yapılan tanıma göre “Onarıcı adalet işlenmiş bir suçtan etkilenen tarafların ve suçun geleceğe yönelik etkilerini nasıl giderecekleri konusundaki meseleyi toplu olarak çözmeleri için bir araya getiren süreçtir”¹¹.

C. UZLAŞTIRMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Uzlaştırmanın hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır. Tartışma, uzlaşmanın maddi ceza hukuku kurumu mu yoksa ceza muhakemesi hukuku (şekli ceza hukuku) kurumu mu olduğu noktasındadır. Bu-

⁶ M. Buket Soygut Arslan, Türk Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İst. 2008, s. 11.

⁷ Çetintürk, age., s. 7.

⁸ Çetintürk, age., s. 3.

⁹ Tamer Soysal, Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2005, s. 217.

¹⁰ Galma Jahıl/Burcu Yeşiladali, Onarıcı Adalet; Yeni Bir Yaklaşım, Onarıcı Adalet, Mağdur Fail Arabuluculuğu ve Uzlaşma Uygulamaları Türkiye ve Avrupa Bakışı, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2008, s. 17.

¹¹ Bkz. Yavuz, age., s. 95.

nun değerlendirilmesi yalnızca teorik bir tartışmadan ibaret değildir. Konunun uygulamaya yönelik önemli sonuçları vardır. Uzlaştırmanın maddi ceza hukuku kurumu olduğu kabul edilirse, TCK'nın 7. maddesinde düzenlenen zaman bakımından uygulamayla ilgili hükümler uzlaştırma yönünden de geçerli olacaktır. Bu nedenle, geçmişte hüküm verilmiş olup da hükümden sonra yasa değişikliği ile uzlaştırma kapsamına alınan kesinleşmemiş, tüm davalar bakımından uzlaştırmanın uygulanması gerekecektir. Hatta bu gereklilik kesinleşmiş mahkûmiyet kararlarını da etkileyecektir.¹² Ancak Yargıtay kesinleşmiş mahkûmiyet kararları konusunda farklı kararlar vermiştir. Yargıtay 2. C.D. uzlaştırma kapsamındaki kesinleşmiş kararlarda uzlaştırma hükümlerinin uygulanabileceğine karar verirken, Yargıtay 4. C.D. kesinleşmiş kararlar bakımından uzlaştırma hükümlerinin uygulanmasına yasal açıdan olanak bulunmadığına karar vermiştir.¹³

Uzlaştırma Ceza Muhakemesi (şekli ceza) hukuku kurumu olarak kabul edilirse derhal uygulama ilkesi geçerli olacaktır.

Konuyu TCK ve CMK Hükümet tasarılarının gerekçelerini inceleyerek ele alan Çetintürk, her iki tasarımın gerekçesine göre, uzlaştırmanın aslında ceza muhakemesi kanununda düzenlenmesi, gereken bir kurum olmakla beraber, uzlaştırmanın maddi ceza hukukunu etkileyen yönlerinin de bulunduğuna dikkat çekerek uzlaşmanın ceza muhakemesi kurumu olduğunun söylenebileceğini belirtmektedir.¹⁴

Aksine görüşler de olmakla birlikte, ağırlıklı görüş uzlaştırmanın karma hukuki niteliğe sahip olduğu ve bir yönüyle maddi ceza hukuku, diğer yönüyle de ceza muhakemesi hukuku kurumu olduğu şeklindedir. Uzlaştırma kapsamındaki bir suçla ilgili olarak, uzlaştırma usulü uygulamadan muhakemeye devam edilemez. Bu nedenle uzlaştırma bir "muhakeme şartı"dır. Ancak taraflar arasında uzlaşmanın sağlanması ve uzlaştırmanın koşullarının gerçekleşmesi, failin ceza sorumluluğunu ve devletin cezalandırma yetkisini ortadan kaldırdığı için uzlaştırma aynı zamanda maddi ceza hukuk kurumudur.¹⁵ Bu

¹² Bu konuda bkz. Çetintürk, age., s. 362 ve aynı sayfa dipnot 823 de yer alan kararlar.

¹³ Bu konuda bkz. Çetintürk, age., s. 362-364'te yer alan Yargıtay 2. C.D.'nin 5.7.2007 t. ve 11172/10198 sayılı; 4. C.D.'nin 13.6.2007 t. ve 4984/5662 sayılı kararları.

¹⁴ Bkz. Çetintürk, age., s. 365-366.

¹⁵ Bu konuda bkz. Erdal Yerdelen, Uzlaştırmanın Esasları ve Benzer Kurumlardan

yüzden lehe kanun uygulaması mümkündür. Fakat maddi ceza hukukundaki kıyas yasağı nedeniyle uzlaştırmanın kapsamı kıyas yoluyla değiştirilemez. Sadece uzlaştırma usulü açısından kıyas söz konusu olabilir.

D. UZLAŞTIRMANIN BENZER KURUMLARDAN FARKLARI

1. Uzlaştırma ve Şikâyetten Vazgeçme

Uzlaştırma kanunda istisnai bir kurum olarak düzenlenmiştir. Kural olarak uzlaştırma kapsamındaki suçların önemli bir kısmı takibi şikâyet bağlı ise de, uzlaştırma şikâyetin geri alınması anlamına gelmez. Şikâyetin geri alınması uzlaştırmadan farklıdır. Şikâyet edim karşılığında alınsa bile uzlaştırma olarak nitelendirilemez. Uzlaştırmanın hüküm ve sonuçları farklıdır.¹⁶

2. Uzlaştırma ve Ön ödeme

Ön ödeme koşullarının gerçekleşmesi durumunda faile bir çözüm yolu önerilmesi ve bu önerinin fail tarafından kabul edilmesi durumunda, uyuşmazlığın muhakeme sürecine girmeden sona erdirilmesi nedeniyle ön ödemenin uzlaşma benzeri bir kurum olduğu ileri sürülmektedir. Ancak uzlaştırma ön ödeme anlamını da taşımaz. TCK. m. 75/1'e göre uzlaştırma kapsamındaki suçların ön ödemeye konu olmayacağı hükme bağlanmıştır. Yani uzlaştırma ön ödemenin olumsuz şartıdır. Uzlaştırma ve ön ödeme arasındaki bu ilişki, ikisinin farklı birer kurum olmaları gerçeğini etkilemez.¹⁷

3. Uzlaştırma ve Diğer Kurumlar

Uzlaştırmaya benzeyen başka bazı kurumlar da bulunmaktadır. Örneğin mağdurun suçtan doğan zararın giderilmesini amaç edinen adli kontrol ve denetimli serbestlik kurumları ile etkin pişmanlık hal-

Farkları, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı", Adalet Bakanlığı Yayınları, 2. B., s. 25, Uzlaştırmanın karma hukuki niteliğe sahip olduğu konusunda ayrıca bkz. Feridun Yenisey, /Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2017, s. 834.

¹⁶ Ali Kemal Yıldız, Uzlaşma Şikâyet İlişkisi CKHD 2010/1., s. 93 vd. Yerdelen age., s. 25.

¹⁷ Yerdelen, age., s. 25-26. Bu konuda ayrıca bkz. Çetintürk, age., s. 417-419.

leri zararın giderilmesi düşüncesine dayanmaktadırlar. Ancak uzlaştırmanın temel amacı barışmadır.¹⁸

II. UZLAŞTIRMAYA İLİŞKİN İLKELER VE GENEL KURALLAR

A. Uzlaştırmaya İlişkin İlkeler

1. Uzlaştırmanın Temel İlkeleri

Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 5. maddesinde uzlaştırmanın temel ilkeleri düzenlenmiş bulunmaktadır.

a. Uzlaştırmanın Tarafların Özgür İradelerine Dayanması Gerekir. (Yön. m. 5/1)

Uzlaştırma şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin yani tarafların özgür iradeleri ile kabul etmeleri ve karar vermeleri halinde gerçekleştirilir. Bu kişiler anlaşma yapılana kadar yani uzlaştırma raporu düzenlenene kadar iradelerinden vazgeçebilirler.¹⁹

Bu konuda uzlaştırmacının uzlaştırma süreci ile ilgili olarak taraflara bilgi verip onları aydınlatması ve uzlaştırmanın hukuki sonucunu açıklaması gerekir (CMK. m.253/5). Uzlaştırma süreci ve sonuçları hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan tarafların özgür irade ile karar verdiği söylenemez.

b. Tarafların temel Haklarının Korunması Gerekir (Yön. m. 5/2)

Uzlaştırma tarafların temel hak ve hürriyetlerine uygun olarak, menfaatlerinin korunması esası gözetilerek yürütülür. Bu hakların kaynağı Anayasa Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukukundan kaynaklanmaktadır. Anayasada öngörülen temel İnsan Hakları ve Ceza Muhakemesi sürecinde taraflara tanınan haklar uzlaştırma sürecinde korunması gerekir.

c. Taraflar ve Kanuni Temsilcileri CMK'nın Tanıdığı Temel Güvencelere Sahip Olmalıdırlar (Yön. m. 5/3)

Uzlaşmaya katılan taraflar ve kanuni temsilcileri, uzlaştırma mü-

¹⁸ Yenisey/Nuhoğlu, age., s. 835.

¹⁹ Uzlaştırma raporu: Uzlaştırma işlemleri sonuçlandırıldığında uzlaştırmacı tarafından düzenlenen raporu ifade eder (Yön. m. 4/m).

zakereleri sırasında kanunun tanıdığı temel güvencelere sahip olacaktır. Bu haklar CMK'da düzenlenmiş olan bir takım haklardır. Örneğin şüpheli ve sanık yönünden CMK. m.147-156'da düzenlenen haklardan isnadı öğrenme ve müdafiden yararlanma hakkı gibi. Mağdur yönünden CMK. m. 233 vd. da düzenlenen cumhuriyet savcısından delil toplanmasını isteme, avukat görevlendirilmesini isteme hakları gibi birtakım haklardır.

ç. Taraflara Tercüman Atanması (Yön. m. 5/4)

Taraflar veya kanuni temsilcileri Türkçe bilmiyorsa veya engelli ise CMK. m. 220 hükmü uygulanacaktır. Yani bu kişilerin uzlaştırma süreci ve sonuçları yönünden bilgilendirilmeleri tercüman aracılığıyla yapılacaktır. Bu konudaki tercümanın atanması CMK. m. 220/5 hükmüne göre yapılacaktır.

d. Tarafların Bilgilendirilmesi (Yön. m. 5/5)

Uzlaştırma sürecine başlamadan önce uzlaştırmacı tarafları sahip oldukları hakları, uzlaşmanın mahiyeti ve verecekleri kararların hukuki sonuçları hakkında bilgilendirecektir.

e. Tarafların Belirgin Farklılıkları (Özel Durumları) Göz Önünde Bulundurulmalıdır (Yön. m. 5/6)

Tarafların yaşı, olgunluğu, eğitimi, sosyal ve ekonomik durumu gibi belirgin farklılıklarının uzlaştırma sürecinde göz önüne alınması gerekir. Uzlaştırmacı taraflarla ilgili belgeleri ve özellikle ifadelerini titizlikle incelemeli ve taraflar hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Taraflarla iletişime de ancak bu bilgi sahibi oluştan sonra geçilmelidir. Taraflara güven telkini açısından bu durum son derece önemlidir.

f. Bilgi ve Belgelerin Gizliliğini Koruma (Yön. m. 5/7)

Uzlaştırmacı görevi sebebiyle kendisine verilen bilgi ve belgelerin gizliliğini korur. Taraflardan birinin verdiği gizli bilgi ve belgeleri verenin iznini almadan veya kanunen zorunlu olmadıkça diğer tarafa açıklayamaz. Gizliliği koruma yükümlülüğü uzlaştırmacının görevi sona erdikten sonra da devam eder.

Gizlilik uzlaştırma görüşmeleri ile sınırlı olmayıp, sürecin tamamını ve tüm bilgi ve belgeleri kapsar. Gizlilik kuralına uyma sadece

uzlaştırmacıyla sınırlı değildir. Taraflar, müdafii, vekiller ve kanuni temsilcilerin de bu gizlilik kuralına uyması gerekir. Yükümlülük hepsi için geçerlidir.

Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılmaz (CMK. m. 253/2 ve Yön. m. 32/3).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 19 sayılı Tavsiye Kararına göre "Uzlaştırmaya katılım daha sonraki yargı sürecinde suçun ikrarı şeklinde delil olarak kullanılmamalıdır. Uzlaştırmacının raporu, uzlaşma oturumlarının içeriğini açıklamamalı ve uzlaştırma sırasında tarafların davranışları hakkında bir açıklama ya da hüküm içermemelidir."²⁰

Uzlaştırma müzakereleri sırasında ileri sürülen bilgi ve belgelerin CMK. m. 253/20 hükmünün aksine bir davada delil olarak kullanılması halinde hukuka aykırı delil söz konusu olacaktır. CMK. m. 217/2 ve Anayasa m. 38/6 hükümlerine göre hukuka aykırı bir delil hükme esas teşkil edemez.

Gizlilik kuralının bir istisnası Yönetmelik m. 32/4'de belirtilmektedir. Buna göre "Daha önce mevcut olan bir belge veya olgunun uzlaştırma müzakereleri sırasında ileri sürülmüş olması, bunların soruşturma ve kovuşturma sürecinde ya da bir davada delil olarak kullanılmasına engel teşkil etmez."

Söz konusu hükme göre uzlaştırma müzakerelerinde ileri sürülmesine de zaten dosyada mevcut olan veya ulaşılabilecek olan belge ve olgular delil olarak kullanılabilir. "Gizliliğe esas olan, ilk defa uzlaştırma müzakereleri sırasında ortaya çıkmış ve eğer uzlaştırma müzakerelerine başlanmasıydı hiçbir şekilde elde edilemeyecek olan belge ve beyanlardır."²¹

Gizlilik kuralının bir diğer istisnası da müzakereler sırasında yeni bir suçun ortaya çıkması durumudur. Böyle bir durumda uzlaştırmacı tarafından suçun ihbarı gizlilik kuralına aykırılık teşkil etmez.²² Uz-

²⁰ Bkz. Yerdelen, age., s. 39.

²¹ Mustafa R. Erdem, Ferda Eser, Pakize Pelin Özşahinli, 100 Soruda Uzlaştırma, 2. Baskı, Ankara Seçkin Yayınları, Eylül 2017, s. 35.

²² Erdem/Eser/Özşahinli, age., s. 35; Yerdelen, age., s. 40.

laştırmaya ilişkin CMK ve Yönetmelikteki düzenlemelerde bu konuda açıklık yoktur. Ancak uzlaştırma müzakereleri sırasında taraflardan birinin diğerine karşı bir suç işlediği ya da uzlaştırma konusu dışında başka bir suç işlendiğinin uzlaştırmacı tarafından öğrenilmesi durumunda suç ihbarı yapılabilir. Uzlaştırmacı TCK. m. 6/1-c anlamında kamu görevlisi konumundadır. Kamu görevlilerinin de görevleri nedeniyle öğrendikleri suçları yetkili makamlara bildirme (ihbar) yükümlülükleri vardır (TCK. m. 279).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Ceza İşlerinde Arabuluculuk konulu R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararı'na Ek V.3/30'da "Gizlilik prensibine rağmen arabulucu işlemler sırasında ortaya çıkan işlenmesi yakın ciddi suçlar hakkında uygun olan makamlara veya ilgili kişilere bilgi vermelidir" açıklaması yer almaktadır.²³

g. Tarafların Uzlaştırma Sürecini Anlamasının Sağlanması (Yön. m. 5/8)

Uzlaştırmacı müzakerelere başlamadan önce taraflara; uzlaştırmacının temel ilkelerini, kendisinin tarafsızlığını, uzlaştırma süreci ve sonuçlarını, uzlaştırmacı ile tarafların uzlaştırmadaki işlevlerini, gizlilik yükümlülüğünü açıklar ve onların süreci anlamalarını sağlar.

Uzlaştırmacının bu yükümü uzlaştırmacının tarafların özgür iradesine dayanması ilkesi için (Yön.m.5/1) vazgeçilmez niteliktedir. Çünkü taraflar ancak gerekli bilgiye sahip olup uzlaştırma sürecini anladıktan sonra gösterdikleri iradeleri "özgür irade" sayılabilir.

h. Uzlaştırmayı Sağlayacak Uygun Tedbirlerin Alınması (Yön. m. 5/9)

Uzlaştırmacı tarafların, hüküm ve sonuçlarını bilerek ve özgür iradeleriyle uzlaşmalarını sağlayacak uygun tedbirleri alır. Yönetmeliğin bu hükmü, tarafların uzlaşma sürecini anlamalarını sağlayacak ve aynı zamanda onların uzlaşmalarının gerçekleşmesi için süreç boyunca gerekli tedbirleri alıp çaba göstermesine işaret etmektedir. Bu durum, uzlaştırmacının taraflarla iletişim kurması, müzakere ve tarafları ikna konusundaki becerisi ile uzlaştırma sürecinin başarılmasını sağlayacaktır.

²³ Bkz. Erdem/Eser/Özşahinli, age., s. 37.

2. Uzlaştırmacıya İlişkin Etik İlkeler

Uzlaştırmacıların belli etik ilkelere uymaları, uzlaştırma sürecinin başarısı için zorunludur. Onarıcı adalete hâkim olan etik ilkeler dikkate alınarak Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 6. maddesinde uzlaştırmacıların uymakla yükümlü oldukları etik ilkeler (kurallar) belirlenmiştir.

Yönetmelikteki bu etik ilkeler, Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle hazırlanan ve 2.7.2004 tarihinde Brüksel'de yapılan bir konferansla uygulamaya konulan "Arabuluculara Yönelik Avrupa etik Kuralları" esas alınarak belirlenmiştir.²⁴

Yönetmeliğe göre uzlaştırmacıların uyması gereken etik ilkeler şunlardır:

a. Bağımsızlık-Tarafsızlık (Yön.m.6/a)

Uzlaştırma, uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle taraflar veya kanuni temsilcilerinin CMK ve uzlaşma yönetmeliğindeki usul ve esaslara uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaşdırılmaları suretiyle uyuşmazlığın çözülmesini ifade etmektedir (Yön. m. 4/k)

Devletin cezalandırma yetkisinden vazgeçerek uyuşmazlığı çözmek için görevlendirdiği uzlaştırmacının taraflardan ve kendisini görevlendiren makamlardan tarafsız ve bağımsız olması gereklidir.

Uzlaştırmacı yalnızca taraflardan ve onu görevlendiren makamlardan değil aynı zamanda çevreye karşı da bağımsız olabilmeli ve tarafsız davranmalıdır.

Yönetmelik m. 6/a'da "uzlaştırmacı görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirir, tarafların ortak yararlarını gözetir, tarafların müzakerelerde yeterli ve eşit fırsatlara sahip olmasına özen gösterir" denilerek bağımsızlık ve tarafsızlığını işaret edilmektedir.

CMK. m. 253/14 ve Uzlaştırma Yönetmeliği m. 31/2'de uzlaştırmacının müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet Savcısıyla görüşebilmesi ve Cumhuriyet Savcısının

²⁴ Mustafa Serdar Özbek, "Uzlaştırmacının Görevlendirilmesi Nitelikleri ve Eğitimi", Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı, 2. Baskı,, Ankara, Adalet Bakanlığı Yayını, Ocak 2018, s. 85.

uzlaştırmacıya talimat verebilmesinden söz edilmektedir. Bu maddelerde kullanılan talimat ifadesinin bağımsızlığı ihlal etmeyecek şekilde uygulanması ve emir şeklinde olmaması gerekir.

Uzlaştırmacı görevini tarafsız olarak yerine getirmelidir. CMK. m. 253/10 ve Yön. 28’de kanunda belirtilen hâkimin davaya bakmayacağı haller ile reddi sebeplerinin uzlaştırmacı görevlendirilmesi ilgili olarak göz önünde bulundurulacağı hükme bağlanmıştır.

CMK. m. 22’de hakimin davaya bakamayacağı haller ve m. 24’de hakimin reddi sebepleri düzenlenmektedir. CMK m. 253/10 ve yönetmelik m. 28’de bu hükümlere işaret edilmesinin nedeni uzlaştırmacının tarafsızlığını korumaktır.

b. Uzlaştırmacının Görevini Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü (Yön. m. 6/b)

Uzlaştırmacı adalete hizmet etme bilinciyle, görevini etkin, zamanında ve verimli biçimde yerine getirmeyi, sunduğu hizmet kalitesini yükseltmeyi hedefler.

Soruşturma bürosunda görevli Cumhuriyet Savcısının onayıyla görevlendirilen uzlaştırmacı kamu görevlisi olarak görevini ihmal etmemeli ve uzlaştırma görevine gereken zaman ve emeği harcamalıdır. Uzlaştırma sürecini geciktirmemelidir. Görevin verimli ve hizmet kalitesini yükseltmenin göstergesi, uzlaştırma sürecinin başarılanması ve tarafların uzlaştırılarak uyuşmazlığın çözülmesi olacaktır.

c. Uzlaştırmacının Taraflara Nazik ve Saygılı Davranma Yükümlülüğü (Yön. m.6/c)

Uzlaştırmacı görevini yerine getirirken taraflara nazik ve saygılı davranır. Tarafların birbirlerine saygılı davranmaları ve müzakerelere iyi niyetle katılmaları konusunda tarafları bilgilendirir.

Yönetmeliğin bu hükmü ile uzlaştırmacıya uzlaştırmacının sağlanması için güvenli ve rahat ortam oluşturma yükümünü yüklediği söylenebilir.

ç. Uzlaştırmacının Şüpheli veya Sanığa Karşı Ön Yargılı Olmama Yükümlülüğü (Yön. m. 6/ç)

Uzlaştırmacı masumiyet karinesi gereğince, şüpheli ya da sanığın

suçluluğu hallerinde ön yargılı olamaz, şüpheli ya da sanığa karşı bir tavır takınamaz. Bu yükümlülük zaten uzlaştırmacının tarafsızlığının bir gereğidir.

d. Uzlaştırmacının Taraflar Arasında Eşitliği Gözetme Yükümlülüğü (Yön. m. 6/d)

Uzlaştırmacı görevini yerine getirirken taraflar arasında dil, ırk, din, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yapamaz, itibar ve güveni sarsıcı davranışlarda bulunamaz.

Yönetmeliğin bu hükmü Anayasa'nın 10. maddesinde ifadesini bulan kanun önünde eşitlik kuralının tekrarı gibidir. Uzlaştırmacının taraflara eşit muamelede bulunması bir anlamda onlara aynı fırsatı vermesi şeklinde değerlendirilmeli ve taraflar arasında ayırım gözetmemeyi ifade ettiği belirtilmelidir.

e. Uzlaştırmacının Taraflarla Menfaat Çatışması Olmama Yükümlülüğü (Yön. m. 6/e)

Uzlaştırmacının taraflardan biriyle herhangi bir kişisel veya iş ilişkisinin bulunması, uzlaştırmacının sonucuna yönelik doğrudan veya dolaylı, mali veya diğer menfaatinin bulunması ya da taraflardan biri için uzlaştırma dışında bir yetkiyle görev yapması gibi bağımsızlığı veya taraflar arasındaki menfaat çatışmasını etkileyebilecek ya da bu izlenimi verebilecek durumları açıklamadan görev yapamaz veya görevi devam edemez.

f. Uzlaştırmacının Aynı Olayda Vekil veya Müdafii Olarak Görev Üstlenmeme Yükümlülüğü (Yön. m. f)

Uzlaştırmacı görev yaptığı olaylarla ilgili olarak daha sonra vekil veya müdafii olarak görev üstlenemez.

Bu etik kural aynı zamanda avukat olan uzlaştırmacılar için önem taşımaktadır. Uzlaştırmacı uzlaşma sağlanmasa dahi, taraflar arasında devam etmekte olan soruşturma veya kovuşturma evresinde sonradan birinin vekil veya müdafiliğini yapamaz.²⁵

²⁵ Erdem/Eser/Özşahinli, age., s. 85; Özbek, age., s. 90.

g. Uzlaştırmacının Menfaat Temin etmeme Yükümlülüğü (Yön. m. 6/g)

Uzlaştırmacı tarafsızlığından kuşku duyulmasına yol açacak şekilde kendisine veya bir başkasına doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir menfaat temin edemez.

h. Uzlaştırmacının Görevinin Saygınlığını ve Kişilerin Adalete Olan Görevini Koruma Yükümü (Yön. m. 6/ğ)

Uzlaştırmacı görevinin saygınlığını ve kişilerin adalete olan güvenini zedeleyen veya şüpheye düşüren her türlü davranıştan kaçınır.

Uzlaştırmacı üstlendiği kamu görevinin niteliğine uygun davranmalı, görevi gereği sosyal ilişkileri de dâhil olmak üzere saygınlığını korumalıdır. Kendisine güveni sarsacak davranışlardan özenle kaçınmalıdır.

Uzlaştırmacılar belirttiğimiz tüm bu etik ilkelere uygun hareket etmeleri bakımından görev yaptıkları yerin Cumhuriyet Başsavcısı, Cumhuriyet Başsavcı vekili veya görevlendirilen Cumhuriyet Savcısı tarafından denetlenir (Yön. m. 65/2). Denetim sonucunda konusu suç teşkil eden uygulamalar tespit edilirse adli ve idari işlemlere başlanır (Yön. m. 68/3). Suç işlediği tespit edilen uzlaştırmacı hakkında uzlaştırma sicili ve listesinden çıkarma yaptırımı uygulanır (Yön. m. 68/4 ve m. 49)

B. Uzlaştırmaya İlişkin Genel Kurallar

Uzlaştırmanın genel kuralları Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 7. Maddesinde düzenlenmiştir.

1. Mağdur veya Suçtan Zarar Görenin Gerçek Kişi veya Özel Hukuk Tüzel Kişisi Olması (Yön. m. 7/1)

Uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için mağdur ya da suçtan zarar görenin gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir. Aynı zamanda CMK. m. 253/1' de de düzenlenen bu kurala göre uzlaştırmanın taraflarından olan mağdur ya da suçtan zarar görenin gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olması zorunludur.

Ceza hukukunda sanık veya şüpheli sadece gerçek kişilerden oluşur. Tüzel kişiler sanık veya şüpheli olamazlar. Mağdur ise gerçek kişi

veya tüzel kişi olabilir. Bu tüzel kişiler devlet veya diğer kamu tüzel kişileri de olabilir. Ancak mağduru devlet veya diğer kamu tüzel kişileri olan suçlar bakımından uygulanamayacağından (CMK m. 253/1). Uzlaştırmanın tarafları ancak gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri olabilir.

2. Aynı Olaydan Birden Fazla Şüpheli veya Sanığın Bulunması Halinde Uzlaştırma (Yön. m. 7/2)

Sanık ve şüpheli CMK'da tanımlanmıştır. Şüpheli soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kişiyi (CMK m. 2/a); sanık kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişiyi ifade (CMK m. 2/b) etmektedir.

Bir suç birden fazla failce birlikte işlenmişse, uzlaştırma hükümleri her bir şüpheli ya da sanık için ayrı ayrı değerlendirilecektir. Uzlaşmadan ancak uzlaşan kişi yararlanacaktır (CMK. m. 255).

3. Bir Suçtan Dolayı Birden Fazla Mağdur veya Suçtan Zarar Görenin Bulunması (Yön. m. 7/3)

Bir suçtan dolayı mağdur veya suçtan zarar görenin birden fazla olması halinde, mağdur veya suçtan zarar gören kişilerin hepsinin uzlaşmayı kabulü gerekir. CMK. m.253/7'de yönetmelikte olduğu gibi mağdurların hepsinin uzlaştırma teklifini kabul etmesi şartını aramaktadır.

Yönetmelik m. 7/4'de CMK'da olmadığı halde "birden fazla suç olmasına rağmen tek ceza öngörülen hallerde her suç için ayrı ayrı uzlaştırma yapılır" hükmü yer almaktadır. Burada kastedilen suçların içtimaî halleri yani bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtimadır. Ancak bu suçların birlikte işlenmesi durumunda, her birinin ayrı ayrı uzlaştırma kapsamına girmesi zorunludur.²⁶

4. Uzlaştırmanın Bir Defa Yapılabilmesi (Yön. m. 7/5)

Uzlaştırma aynı soruşturmada veya kovuşturmada bir kez yapılabilir. Bunun nedeni CMK ve Yönetmelik hükümlerine göre uzlaştırmacının ilk defasında 30 gün, yeterli olmadığı takdirde en fazla 20 günlük ek süre ile toplam 50 gün içinde uzlaştırmayı sonuçlandırması

²⁶ Erdem/Eser/Özşahinli, age., s. 60.

zorunluluğundandır. Aksini kabul etmek kötüye kullanmalara da yol açabilir. CMK. m. 253/18 bu sakıncayı ortadan kaldırır şekilde hüküm öngörmüştür.

Ancak uzlaşma teklifinin reddine rağmen şüpheli veya mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet Savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilir (CMK. m. 253/16, Uzlaşma Yönetmeliği m. 19).

5. Uzlaştırmanın Tazminat Davasına Engel Olması (Yön. m. 7/6)

Uzlaştırma cezai sorumluluğu ortadan kaldırmaktadır. Aslolan budur, ancak uzlaştırma ile tazminat hakkı da sona ermektedir (CMK. m. 253/19). Suça ilişkin fiil nedeniyle tazminat davası açılmaz. Açılmış tazminat davası varsa bu davadan feragat edilmiş sayılır. Mağdur veya suçtan zarar gören uzlaşma konusu edimle tatmin edilmiş olacaktır.

6. Uzlaşma Teklifinin Bazı Soruşturma İşlemlerine Engel Olması (Yön. m. 7/8)

Uzlaştırma sürecinin başlaması soruşturma veya kovuşturmayı bitirmez. Uzlaştırma, teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma ya da kovuşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına, engel değildir (CMK. 253/8). Bu bakımdan bir yandan uzlaştırma müzakereleri devam ederken, diğer yandan şüpheli hakkında arama, gözaltı veya tutuklama gibi koruma tedbirlerine başvurulabilir.

Aynı şekilde Cumhuriyet Savcısı uzlaşma gerçekleşse de gerçekleşme de suça sürüklenen çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirle karar verilmesini talep edebilir (Yön. m. 9/3, 20/1 ve 21/2)

7. Uzlaştırmanın Muhakeme Şartı Olması (Yön. m. 7/9)

Uzlaştırmaya tabi suçlarda, uzlaştırma girişiminde bulunulmadan, kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasını geri bırakılması kararı verilemez. Yönetmeliğin bu hükmünün yanı sıra CMK. m. 171 ve 174/1-C hükmüne göre ön ödeme veya uzlaşmaya tabi işlerde, ön ödeme veya uzlaşma usulü uygulanmadan düzenlenen iddianamenin iadesine karar verilmesi gereklidir. Bu hü-

kümlerden çıkan sonuç uzlaştırma işlemlerinin muhakeme şartı (engeli) olduğudur. Uzlaştırma işlemleri yapılmadan muhakemenin yürütmesi imkânsızdır.

8. Uzlaştırma Teklifinin Uzlaştırımcı Tarafından Yapılması ve Uzlaştırma İşlemlerinin Devredilememesi (Yön. m. 7/10 ve 11)

Taraflara Cumhuriyet Savcısının onayı ile görevlendirilen uzlaştırımcı uzlaştırma teklifinde bulunur.

Uzlaştırımcı kendisine tevdi edilen görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen veya tamamen başka bir kimseye bırakamaz. Sadece Yönetmelik m. 36/3 uyarınca birden fazla uzlaştırımcının görevlendirilmesi söz konusu olabilir. Bu durumda uzlaştırımcılar iş bölümü yaparak bazı işleri birbirlerine havale edebilirler.

9. Kendisine veya Kanuni Temsilcisine Ulaşılamayan ya da Yurtdışında Bulunan Tarafın Uzlaştırmanın Yapılamaması (Yön. m. 7/12)

Taraflara ulaşılamaması halinde, uzlaştırma işlemlerinin belirsizlik içerisinde ve sürüncemede kalmaması için öngörülen CMK. m. 253/6 hükmü, Yönetmelik m.7/2'de tekrarlanmış bulunmaktadır. Buna göre "Resmi mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma veya kovuşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurtdışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye, sanığa veya kanuni temsilcisine ulaşılamaması halinde soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili uzlaştırma yoluna gidilemez."

III. UZLAŞTIRMANIN KOŞULLARI

A. Suçun Uzlaştırma Kapsamında Bulunması

1. Uzlaştırmaya Tabi Olan Suçlar

Uzlaştırma, uzlaştırma kapsamına giren suçlar bakımından mümkündür. Uzlaştırmanın önkoşulu denilebilecek bu suçlar şunlardır:

a. Soruşturulması ve Kovuşturulması Şikayete Bağlı Olan suçlar (CMK. m. 253/1-a)

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlar uzlaştırmaya tabi olacaktır.

TCK ve CMK yürürlüğe girdiği sırada, yalnızca şikâyete bağlı suçlarda uzlaştırma imkânı kabul edilmişti. Bu düzenlemenin gerekçesi olarak da uzlaştırmanın şikâyete bağlı küçük uyuşmazlıklardan denemesinin sağlanması belirtilmişti.²⁷

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlardan şikâyetin varlığı, ceza muhakemesi şartıdır. Uzlaştırma işleminin başlayabilmesi için suçtan zarar görenin şikâyet hakkını kullanması gereklidir.²⁸

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçun TCK'da veya özel nitelikteki bir kanunda yer alması önem taşımaz.

2016 tarih ve 6763 sayılı kanunla yapılan değişikliklerden sonra takibi şikâyete bağlı suçlarda etkin pişmanlık hükmü öngörülse bile artık uzlaşma yapılabilir. ²⁹

Şikâyetten feragat veya şikâyetten vazgeçme gerçekleşirse, uzlaştırmaya gidilmeden kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.²⁹

TCK'da ve çeşitli kanunlarda pek çok şikâyete tabi suç düzenlenmiştir.³⁰

Kovuşturma evresine geçildikten sonra işlenen suçun takibinin şikâyete bağlı olduğunu anlaşılması durumunda, mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde yargılamaya devam edileceği için, bu durumda mahkeme tarafından uzlaştırma işlemi başlatılacaktır.³¹

b. CMK'da Öngörülen Katalog Suçlar (CMK. m. 253/1-b)

2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanun'la CMK'da yapılan önemli değişikliklerden birisi, uzlaştırmanın kapsamının soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlarla sınırlandırılmasından vazgeçilerek katalog halinde kanunda (CMK. m. 253/1-b) sayılan suçlarda da uzlaştırma imkanının getirilmiş olmasıdır. 2016 tarih ve 6763 sayılı Kanun'la bu katalog suçların sayısı biraz daha artırılmıştır.

²⁷ Yenisey/Nuhoğlu, s. 838.

²⁸ Erdal Yerdelen, "Uzlaştırmanın Şartları", Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı, 2. Baskı,, Ankara, Adalet Bakanlığı Yayını, Ocak 2018, s. 59.

²⁹ Yerdelen, age., s. 59.

³⁰ Bu konuda bkz. Çetintürk, a.ge., s. 597 vd.; Yerdelen, age., s. 65; Yenisey / Nuhoğlu, s. 838 vd.

³¹ Yenisey / Nuhoğlu, s. 838.

CMK 253/1-b' de öngörülen katalog suçlar: kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç m. 86; 88), taksirle yaralama (m. 89), tehdit (m.106/1), konut dokunulmazlığının ihlali (m.116), hırsızlık (m.141), dolandırıcılık (m.157), çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (m.234), ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, m.239) suçlarından ibarettir.

c. Özel Kanunlardaki Uzlaşmaya Tabi Suçlar

CMK. m. 253/2'ye göre, soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olanlar hariç olmak üzere, diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.³²

d. Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Suçlar

2016 tarihli ve 6763 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle, suça sürüklenen çocuklar bakımından mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla ayrıca üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar da uzlaşma kapsamına alınmıştır (CMK. m. 1/c). Ancak CMK. m. 253/3 uyarınca suça sürüklenen çocuklar tarafından işlense bile cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar uzlaşma kapsamında olmayacaktır.

2. Uzlaştırma Kapsamında Olmayan Suçlar

a. Uzlaştırma Kapsamına Giren Bir Suçun, Bu Kapsama Girmeyen Bir Başka Suçla Birlikte İşlenmesi

CMK'da ilkin düzenlenmemesine rağmen eski Uzlaşma Yönetmeliği'nin 7/4 maddesiyle uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçu işlemek amacıyla ya da bu suçla birlikte işlenmesi halinde, uzlaştırma yoluna gidilemeyeceği öngörülmüştü.³³

CMK. m. 253/3'e 2009 tarih ve 5918 sayılı Kanunla eklenen tümce ile "uzlaştırma kapsamına giren bir suçun bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması halinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz" hükmü getirildi.

³² Bu suçların listesi için bkz. Yenisey/Nuhoğlu, s. 843-844.

³³ Çetintürk, age., s. 620.

Bu düzenleme, uzlaştırmanın kapsamında öngörülmesi ve hesaplanması mümkün olmayan bir sınırlama getirdiği şeklinde eleştirilmektedir.³⁴ Ayrıca uzlaştırma kapsamında kalan bir suçun sırf uzlaştırma kapsamında kalmayan bir suçla birlikte işlendiği gerekçesiyle uzlaştırma kapsamından çıkarılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu belirtilerek, bu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülmüştür. Anayasa mahkemesi ise söz konusu bu hükmü Anayasa'ya aykırı bulmamıştır.³⁵

b. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez (CMK. m.253/3). TCK. m. 102/1, 102/2 (suçun eşe karşı işlemesi halinde), 103/1 (failin çocuk olması ve fiilin sarkıntılık düzeyinde kalması halinde) m. 104/1 ve m. 105/1'de yer alan suçlar takibi şikâyete bağlı oldukları halde uzlaştırma kapsamı dışında sayılacaktır.

c. Mağduru Kamu Tüzel Kişisi Olan Suçlar

CMK. m.253/1 uzlaştırmanın gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri arasında uygulanmasını kabul etmektedir. Mağduru kamu tüzel kişisi olan suçlar takibi şikâyete bağlı hile olsa (örneğin TCK. m. 341,342) uzlaştırma mümkün olmayacaktır.

ç. Şikâyete Bağlı Olmaktan Çıkması Nedeni İle Uzlaştırma Kapsamı Dışına Çıkan Suçlar

Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlali veya mala zarar verme suçunun işlenmesi durumunda, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz (TCK. m. 142/4). Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde anılan şikâyete bağlı olan suçlar uzlaştırma kapsamından çıkmış olacaktır.

d. Ön Ödemeye Tabi Suçlar

TCK. m. 75/1 ön ödemenin uygulanması için uzlaşma kapsamında olmama koşulunu öngörmektedir. Bu yüzden ön ödeme kapsamına giren suçlarda uzlaşma yolu kapalıdır.

³⁴ Bkz. Çetintürk age., s. 620.

³⁵ Bkz. Any. Mah.'nin 3.4.2013 t. ve E. 2013/20, K. 2013/50 sayılı kararı.

B. Fiilin Kovuşturabilir Nitelikte Olması

Soruşturma ve kovuşturmanın başlatılması veya belirli muhakeme işlemlerinin yapılması, bazı koşulların gerçekleşmesine veya engellerin bulunmamasına bağlı tutulabilir. Bunlara muhakeme şartları denilmektedir.³⁶

Uzlaşmaya tabi bir suç bakımından uzlaştırma hükümlerinin uygulanabilmesi için de her şeyden önce işlenen suçun soruşturulabilir veya kovuşturulabilir olması gerekir. Yani muhakeme şartlarının gerçekleşmesi. Bu şartlar şikâyet, izin, talep ve karardır.

Şikâyet konusunda yukarıda değinildiği gibi süresinde gerçekleşen şikâyetin varlığı zorunludur. İzne tabi bir suç bakımından da izin şartı gerçekleşmelidir. Örneğin 4483 sayılı kanun gereği izin alınması gereken ve uzlaşmaya tabi olan bir suç için öncelikle yetkili idari merciden soruşturma izni alınıp ondan sonra uzlaşma işlemlerine başlanabilir. Bir suçun kovuşturulması için resmi bir makamın talebi gerekli ise ilgili makamın talebi olmaksızın ceza kovuşturması başlatılamaz ve uzlaşma hükümleri de uygulanamaz.

Karar şartı da muhakeme (kovuşturma) şartı olarak milletvekilleri hakkında geçerlidir. Bir kimsenin milletvekili olmadan önce veya sonra suç işlemesi durumunda Any. M.83’de sayılan istisnalar dışında haklarında soruşturma işlemleri yapılabilirse de yargılama yapılamaz. TBMM’den yasama dokunulmazlığının kaldırılması istenir. Ancak burada dokunulmazlığın kaldırılması kararı verilmeden önce soruşturma yapılabilirdiği için uzlaştırma yoluna da gidilebilir.

c. Soruşturma Konusu Uzlaşmaya Tabi Suç Hakkında Kamu Davası Açılması İçin Yeterli Şüphenin Bulunması

Uzlaşma kapsamında bulunan suçun işlendiğini öğrenen adli makamların gecikmeden soruşturmaya başlaması gerekir. CMK. m. 160/1’de “suçun işlendiği izlenimini veren bir hali öğrenme”den söz edilmektedir. Burada kastedilen suçun işlendiği hususundaki duyulan şüphe dir.”³⁷

Cumhuriyet savcısı yapacağı soruşturma sonucunda topladığı

³⁶ Yerdelen, age., s. 58 vd.

³⁷ Bkz. Yerdelen, age., s. 37.

delillerle suçun işlendiği konusunda yeterli şüphenin varlığını tespit ederse kamu davasını açacaktır (CMK. m. 170/2). Bu durumda uzlaştırma kapsamındaki suçla ilgili yeterli şüphenin bulunması halinde kamu davası açılmadan önce uzlaştırma işlemlerinin başlatılması için dosya uzlaştırma bürosuna gönderilir (CMK. m. 253/4). Yeterli şüphe olmadığı durumda ise CMK. m. 172/1 uyarınca kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilir.

IV. UZLAŞTIRMA EĞİTİMİ

Uzlaştırmacı, mağdur ve failin yüz yüze görüşeceği hassas bir süreçte tarafları hazırlayacak ve bu süreçte rehberlik edecek şekilde eğitilmelidir.³⁸

Yürürlükten kaldırılan 2007 tarihli Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 30/4. maddesinde uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilerin eğitiminin Türkiye Adalet Akademisi, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği, ilgili Barolar ve bu konuda eğitim veren Üniversiteler ile işbirliği içerisinde yerine getirileceği belirtilmişti. Uzlaştırmacıların eğitimi konusundaki çok başlılık, anılan hiçbir kurumun sorumluluğu üstlenmemesine yol açmıştır. Bu yüzden de uzlaştırmacılara yeterli eğitim verilememiştir.

24.11.2016 tarih ve 6763 sayılı Kanun'la CMK. m. 253/24 ve 25'de yapılan düzenlemelerle uzlaştırmacıların eğitimi konusunda yetkili merkezi bir birimin oluşturulması ve bu birimin yetki ve sorumluluğu altında eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi yerinde bir düzenleme sayılmalıdır.

Bu düzenlemeye göre, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak "Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı" kurulmuştur.

6763 sayılı Kanun'a göre uzlaştırmacı temel eğitimine ilişkin usul ve esaslar ile eğitim verecek kurum ve kuruluşların niteliklerini belirlemek ve bunlara izin vermek, uzlaştırmacı eğitimi sonunda yapılacak sınavın usul ve esaslarını belirlemek, sınavları yapmak görevi Adalet Bakanlığı'na verilmiştir.

³⁸ Çetintürk, age., s. 443.

Uzlaştırma Yönetmeliği'nin 50. maddesinde uzlaştırmacıların eğitimi düzenlenmiştir. Bu maddeye göre uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilerin görevlerine başlamadan önce eğitim almaları ve görev yaptıkları sürece eğitime tabi tutulmaları sağlanır (Yön. M.50/1).

Eğitim; alternatif uyuşmazlık çözümü, iletişim ve müzakere becerileri ile yöntemlerini geliştirmeyi, mağdur, suçtan zarar gören, şüpheli ya da sanık ile birlikte çalışmanın özel koşulları ve ceza adaleti sistemi hakkında bilgi sahibi olma hususlarında, yeterlikle kazandırmayı amaçlar (Yön. M. 50/2).

Eğitimin konusu; görev yapacak kişilerin sahip olması gereken asgari nitelikler, bilgi düzeyi ve kişisel yeteneklerinin geliştirilmesinden oluşur. Uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilere Daire Başkanlığı'nca belirlenen konularda teorik ve uygulamalı eğitim verilir (Yön. m. 50/3). Eğitim konuları ekli tabloda (ek 1 no'lu tablo) görüldüğü gibi uzlaştırma, iletişim ve müzakere teknikleri başlıkları altında çeşitli hususlardan ibarettir.

Uzlaştırmacı olacak kişilere otuz altı saati teorik ve on iki saati uygulamalı olmak üzere kırksekiz saat eğitim verilir. Günlük eğitim sekiz saatten fazla olamaz ve eğitim grupları en fazla otuz kişiden oluşur. Bu sayıdan daha fazla kişiden oluşan gruplar için Daire Başkanlığı'ndan ayrıca izin alınır (Yön. m.4).

Uygulamalı eğitim; adayların, bireysel ve gruplar halinde iletişim ve müzakere tekniklerini kullanma becerilerini sağlayacak örnek uyuşmazlık çözüm çalışmaları ile uygulama gözetimi faaliyetlerini içerir. Uzlaştırmacı eğitimi alan kişilerden örnek bir uyuşmazlık senaryosu ortaya koymaları, uzlaştırma yöntemini kullanarak sonuçlandırmaları ve eğitmenlerle birlikte grup değerlendirmeleri yapmaları beklenir (Yön. m. 50/5).

Uzlaştırmacılara, uzlaştırmacı eğitimi izni verilen kuruluşlarca teorik ve uygulamalı, toplam sekiz ders saatinden az olmamak üzere iki yılda en az bir defa yenileme eğitimi verilir. Uzlaştırmacılar iki yılda bir verilen bu eğitime katılmak zorundadırlar (Yön. m. 50/6).

Eğitime katılanların belgeye dayalı ve eğitim kuruluşlarınca kabul edilen haklı bir mazeretleri olmadıkça uzlaştırmacı eğitimi süresince verilen ders ve çalışmalara katılmaları zorunludur. Eğitim kuruluşla-

rınca, adayların derslere devam durumunu gösteren çizelge düzenlenir ve kabul edilebilir haklı bir mazereti bulunmaksızın derslerin 1/12'sine devam etmeyenlerin eğitim programıyla ilişkisi kesilir (Yön. m. 50/7).

Eğitim kuruluşları, eğitimlerini başarı ile tamamlayan kişilere en geç bir ay içinde uzlaştırmacı eğitimini tamamladıklarına dair katılım belgesi verirler (Yön. m. 50/8).

Uzlaştırmacı eğitimi Üniversitelerin hukuk fakülteleri, Türkiye Barolar Birliği veya Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir (Yön. m. 51/1).

Nitekim ekli 2 nolu tabloda görüldüğü gibi "Uzlaştırmacı Eğitimi İzni Verilen Kuruluşları" arasında Çankaya Üniversitesi de yer almaktadır. Eğitim izni verildiği yerler Türkiye Genelidir (bkz. Ekli 2 no'lu tablo)

Uzlaştırmacı eğitimini tamamlayanların uzlaştırmacı siciline kayıt olmaları gerekir. Bu sicil kayıtları Adalet Bakanlığı Alternatif Çözümler Daire Başkanlığınca tutulur (Yön. m. 47/1). Ancak uzlaştırmacı siciline kayıt olmak için, uzlaştırma eğitiminin bitirilmesinden sonra yapılacak yazılı sınavda başarılı olmak gereklidir (Yön. m. 4/o).

Uzlaştırmacılar CMK'ya göre "avukatların veya hukuk öğrenimi görmüş kişilerin yer aldığı Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen uzlaştırma listelerinden görevlendirilirler" (CMK. m. 253/24). Uzlaştırma Yönetmeliğinin 48/3 maddesinde, avukatlar yönünden baroya kayıtlı olmak, hukuk öğrenimi görmüş kişiler yönünden üniversitelerin hukuk fakültelerinden mezun olmak veya hukuk ya da hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat veya maliye alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış olmak koşulu öngörülmüştür.

Uzlaştırmacı olmak için aranan "Hukuk Öğrenimi Görmüş Kişi" ifadesi tartışmalara ve eleştirilere neden olmaktadır. CMK. m. 253/24'de belirtilen "hukuk öğrenimi görmüş kişiler" ifadesi Yönetmelik m. 48/3'de açıklanmıştır. Ancak hukuk veya hukuk bilgisine yer verilen programın hangi ölçüte göre yeterli sayılacağı belirgin değildir. Ceza/Ceza Muhakemesi hukuku dersi görmeyen sadece sınırlı sayıda hukuk dersi alan çeşitli yükseköğrenim kurum mezunları uzlaştırmacı

olabilmektedirler. CMK m. 253/24'deki hüküm Yönetmeliğin 48. maddesinde genişletilmiştir. Bu nedenle yönetmelik CMK'ya aykırıdır.³⁹

SONUÇ

Anglo Amerikan menşeli olan ve Kıta Avrupası Hukukuna da geçen uzlaştırma kurumu, hukuk sistemimize 1 Haziran 2005 tarihinde dâhil olan yeni bir kurumdur. Gittikçe yayılmakta olan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin kanunla düzenlenerek kurumsallaştırılması, etkinliğinin ve işlerliğinin sağlanması önemli bir gelişmedir.

Uzlaştırma kurumu, geleneksel ceza muhakemesini tamamlayıcı ve uyuşmazlığın kısa sürede çözümünü sağlama amacını taşıyan alternatif bir seçenektir. Muhakeme sürecinin hızlandırılıp, mahkemelerin iş yükünün ve muhakeme giderlerinin azaltılması, mağdur ve suçtan zarar görenlerin zararlarının kısa sürede karşılanması, şüpheli veya sanığın cezadan kurtarılıp topluma kazandırılması uzlaştırmanın ortaya çıkmasında önemli etkenlerdir.

Bu düşüncelerle 1 Haziran 2005 tarihinden bu yana hukuk sistemimizde yer alan uzlaştırma kurumunun düzenleniş amacına uygun bir sonuca ulaştığı henüz söylenemez. Uzlaştırmadan beklenen yararların gerçekleşmemesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, uzlaştırma kurumunun gerekli hazırlık ve alt yapısı olmadan, kurumsal bir yapıya kavuşturulmadan yürürlüğe konulmasıdır. Bu durum uygulamada zorluklara neden olmuştur. Son değişikliklerle, gerekli alt yapı ve kurumsallaşma konusunda önemli yenilikler yapılmıştır. Ancak henüz yeterli değildir. Uzlaştırmının yeterince uygulanmamasında toplumdaki uzlaşma kültürünün gelişmemiş olmasının da payı vardır.

Adalet Bakanlığı Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın yayınladığı ekli tabloda (bkz. ek 3 no'lu tablo) Türkiye genelindeki 01.01.2018-30.04.2018 tarihleri arasındaki uzlaşma ile sonuçlanan dosya sayısına ilişkin anket bilgileri olumlu gelişmelerin olduğuna işaret etmektedir. Uygulamadaki tecrübelerden yararlanarak eksikler giderilip, uzlaştırma işlevsel bir hale getirilirse ceza adaleti sistemine önemli katkılar sağlanmış olacaktır.

³⁹ Bu konudaki ayrıntılı değerlendirme ve eleştiri için bkz. Erdem/Eser/Özşahinli, age., s. 68-71.

3 Nolu Tablo

EĞİTİM KONULARI

UZLAŞTIRMA
Onarıcı Adalet Anlayışı
Onarıcı Adalet Programlarından Mağdur-Fail Uzlaştırması
Mağdur-Fail Uzlaştırmasının Usulü <ul style="list-style-type: none"> - Mağdur-Fail Uzlaştırmasının Aşamaları - Mağdur ile İlk Görüşme ve Özel Toplantı - Fail ile İlk Görüşme ve Özel Toplantı - Mağdur ve Failin Katıldığı Ortak Toplantının Yönetilmesi - Uzlaştırmanın Sonucu ve Anlaşmaya Varılması
Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırmanın Yasal Temeli
Uzlaştırmanın Tanımı ve Esasları
Uzlaştırma Kapsamındaki Suçlar <ul style="list-style-type: none"> - Yetişkinler Tarafından İşlenen Suçlar - Çocuklar Tarafından İşlenen Suçlar
Soruşturma Aşamasında Uzlaştırmaya Başvurulması ve Uzlaştırma Teklifi
Uzlaştırmacının Görevlendirilmesi, Nitelikleri ve Eğitimi
Uzlaştırmacıya Soruşturma Dosyasında Yer Alan Belgelerin Verilmesi
Uzlaştırmacıya İlişkin Etik Kurallar
Uzlaştırma Süresi ve Dava Zamanaşımının Durması
Uzlaştırma Müzakereleri <ul style="list-style-type: none"> - Uzlaştırmacının Müzakerelere Hazırlanması - Uzlaştırma Müzakerelerine Katılım - Cumhuriyet Savcısının Uzlaştırma Sürecindeki İşlevi - Uzlaştırmacının Müzakere Öncesinde Tarafları Bilgilendirmesi - Uzlaştırma Müzakerelerinin Yönetilmesi ve Müzakere Yöntemleri - Uzlaştırma Müzakerelerinin Gizliliği, Delil ve Tanıklık Yasağı
Mağdurun Zararının Giderimi
Uzlaştırmanın Sonucu <ul style="list-style-type: none"> - Uzlaştırma Raporunun Hazırlanması - Uzlaştırma Sonucunda Cumhuriyet Savcısı Tarafından Verilecek Kararlar - Kararlaştırılacak Edim Türleri ve Nitelikleri - Kararlaştırılan Edimin Yerine Getirilmemesinin Sonuçları
Uzlaştırmacı Ücreti ve Giderler
Kovuşturma Aşamasında Uzlaştırmaya Başvurulması ve Uzlaşma Teklifi <ul style="list-style-type: none"> - Kovuşturma Aşamasında Uzlaştırmaya Başvurulabilecek Hâller - Mahkemenin Uzlaştırmaya Başvurması - Uzlaştırma Sonucunda Mahkeme Tarafından Verilecek Kararlar

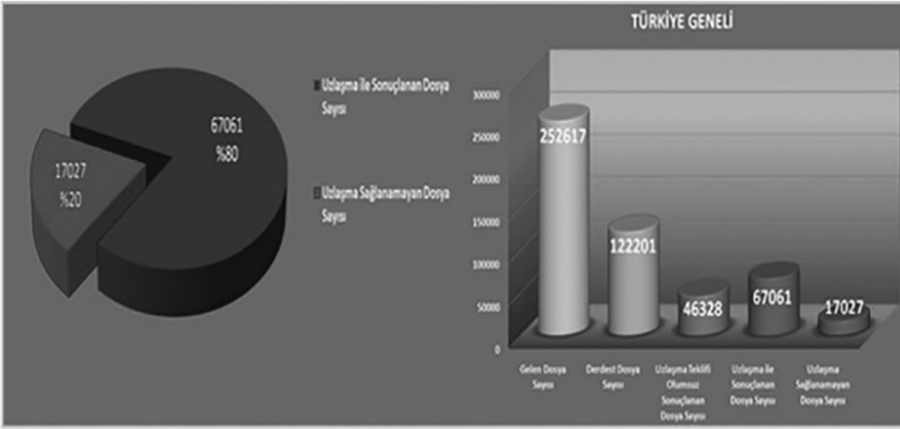
İLETİŞİM
İletişim Kavramı
İnsan İlişkileri ve Uzlaştırma Süreci
İletişim Ortamı ve Uzlaştırma
İletişim Modeli
Uzlaştırma Görüşmelerinde Sözlü ve Sözsüz İletişim
Uzlaştırma Sürecinde Kendini Tanıma ve Başkalarını Anlama
Uzlaştırma Görüşmelerinde Dinleme Becerisi
Savunucu ve Açık İletişim
Uzlaştırma Sürecinde Tutum ve Tutum Değişimi
MÜZAKERE TEKNİKLERİ
Uzlaştırmaçılarının Kişisel Müzakerecilik Farkındalıklarının Değerlendirmesi
Müzakerenin Tanımı, Kapsamı, Özellikleri ve İşlevinin Ortaya Konulması
Uzlaştırmaçılarının Müzakerecilik Başlangıç Düzeyinin Tespit Edilmesi
Müzakere Çeşitlerinin Ortaya Konulması
Müzakere Dinamiklerinin Analizinin Yapılması
Müzakerelerde Uzlaştırmaçılarca Kullanılacak Taktiklerin Analizi ve Uygulaması
Müzakere Etiği
Müzakerelerdeki Hatalar ve Dikkat Edilmesi Gerekenlerin İncelenmesi

2 Nolu Tablo

UZLAŞTIRMACI EĞİTİMİ İZİNİ VERİLEN EĞİTİM KURULUŞLARI		
SIRA NO	EĞİTİM KURULUŞLARI	EĞİTİM İZİNİ VERİLEN YERLER
1	Ankara Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
2	Türkiye Barolar Birliği	TÜRKİYE GENELİ
3	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
4	Başkent Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
5	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
6	Bahçeşehir Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
7	İstanbul Ticaret Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
8	İstanbul Bilgi Üniversitesi	İSTANBUL
9	İstanbul Şehir Üniversitesi	İSTANBUL
10	Özyeğin Üniversitesi	İSTANBUL
11	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
12	Yaşar Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
13	Selçuk Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
14	İnönü Üniversitesi	MALATYA
15	Sakarya Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
16	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
17	Beykent Üniversitesi	İSTANBUL
18	Dicle Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
19	Yeni Yüzyıl Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
20	Pamukkale Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
21	Gaziantep Üniversitesi	GAZİANTEP
22	İzmir Ekonomi Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
23	İstanbul Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
24	Çankaya Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
25	Marmara Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
26	İstanbul Aydın Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
27	Uludağ Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ

28	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	ANKARA, İSTANBUL, GAZİANTEP, MERSİN
29	Kocaeli Üniversitesi	KOCAELİ
30	Erciyes Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
31	Akdeniz Üniversitesi	ANTALYA
32	Kırıkkale Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
33	Çukurova Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
34	Altınbaş Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
35	Karadeniz Teknik Üniversitesi	TRABZON
36	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	İSTANBUL
37	Antalya Bilim Üniversitesi	ANTALYA
38	Necmettin Erbakan Üniversitesi	KONYA
39	KTO Karatay Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
40	Maltepe Üniversitesi	TÜRKİYE GENELİ
41	Atatürk Üniversitesi	ERZURUM
42	Atılım Üniversitesi	ANKARA

3 Nolu Tablo

Kaynakça

- Apaydın Cengiz, *Ceza Hukukunda Uzlaşma ve Uzlaştırmacılar İçin Ceza Hukuku*, 1. Baskı, İstanbul Acar Matbacılık, Eylül 2017.
- Çetintürk Ekrem, *Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- Erdem Mustafa Ruhan/Eser Ferda/Özşahinli Pakize Pelin, *100 Soruda Uzlaştırma*, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, Eylül 2017.
- Jahıc Galma/Yeşildağlı Burcu, *Onarıcı Adalet Yeni Bir Yaklaşım, Onarıcı Adalet, Mağdur Fail Arabuluculuğu ve Uzlaşma Uygulamaları*, Türkiye ve Avrupa Bakışı, İstanbul, Bilgi Üniversitesi, 2008.
- İpek Ali İhsan/Parlak Engin, *İçtihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma*, Ankara Adalet Yayınevi, 2009.
- Kaymaz Seydi/Gökçen Hasan Tahsin, *Uzlaşma ve Ön Ödeme*, 2. Baskı Ankara Seçkin Yayınları, 2007.
- Özbek Mustafa, "Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma", *AÜHFD*, C.54, 2005, S. 3, s. 289-321.
- Özbek Mustafa Serdar, "Uzlaştırmacının Görevlendirilmesi, Nitelikleri ve Eğitimi", *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitimi Kitabı*, 2. Baskı, Adalet Bakanlığı Yayını, Ankara Ocak 2018, s. 73 - 143.
- Sezer Ahmet, *Öğreti ve Uygulamada Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010.
- Soygüt Arslan M. Buket, *Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu*, İstanbul Galatasaray Üniversitesi Yayınları 2008.
- Soysal Tamer, *Türk Ceza Hukukunda uzlaşma, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaşma*, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2005.
- Yavuz Hakan A., "Onarıcı Adalet ve Uzlaştırma Kurumu Bağlamında Ceza Adalet Sisteminde Mağdurun Konumu", *TAAD*, Yıl 6, Sayı 23, Ekim 2015, s. 85 - 115.
- Yenisey Feridun/Nuhoğlu Ayşe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 5. Baskı Ankara, Seçkin Yayınları, 2017.
- Yıldız Ali Kemal, "Uzlaşma ve Şikâyet İlişkisi", *Kazancı Hukuk Dergisi*, 2010/1, s. 93-115.
- Yerdelen Erdal, "Uzlaştırmacının Esasları ve Benzeri Kurumlardan Farkları", *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı*, 2. Baskı Ankara, Adalet Bakanlığı Yayını, Ocak 2018, s.21-51.
- Yerdelen Erdal, "Uzlaştırmacının Şartları", *Ceza Muhakemesi Hukuku ve Uzlaştırma Eğitim Kitabı*, 2. Baskı Ankara Adalet Bakanlığı Yayını, Ocak 2018, s. 55-69.

